

Helsingin kaupunki
Rakennusvirasto

Viljellään kaupungissa

Opas yhteisö- ja pienpalstaviljelmien
perustamiseen Helsingissä

PINJA SIPARI

KIRMO KIVELÄ

Viljellään kaupungissa

Opas yhteisö- ja pienpalstaviljelmien
perustamiseen Helsingissä

Julkaisija | Helsingin kaupungin rakennusvirasto
Kirjoittajat | Pinja Sipari, Jaakko Lehtonen
Kansikuvat | Pinja Sipari, Maikki Rantala (takakansi)
Taitto ja kuvitus | Maikki Rantala

ISBN | 978-952-272-648-3
ISSN | 1238-9579

Sisällys

MARIA NORDLUND

1	Johdanto	6
2	Viljelmän perustaminen lyhyesti	7
3	Viranomaisten kanssa asiointia vaativat asiat	8
	3.1. Viljelmän paikan valinta	8
	3.2. Sopimukset ja luvat	8
4	Dodon vinkkejä viljelijöille	10
	4.1 Viljelytoiminnan organisointi	10
	4.2 Työnjako eri toimijoiden välillä	11
	4.3 Materiaalien hankinta	12
	4.4 Viljelyn perusteet	13
	4.5 Toisen viljelykauden aloitus	14
5	LIITE 1.	16
	Itse valitun viljelypaikan sopivuuden selvittäminen	
6	Kuvailulehti	17

1 Johdanto

PINJA SIPARI

Kaupungissa on monenlaisia viljelyyn sopivia paikkoja: kerrostalo- ja omakotitalopihoja, viljelypalstoja ja siirtolapuutarhoja, sekä joutomaita ja puistoja. Keväällä 2013 neljä tahoa perusti pienpalsta-alueita ja yhteisöviljelmiä eri puolille Helsinkiä Dodo ry:n avustuksella. Pienpalsta-alueella tarkoitetaan aluetta, jossa yksittäiset ihmiset viljelevät kukin omaa muutamam neliön kokoista palstaansa. Yhteisöviljelmä taas on isompi yhtenäinen viljelmä, jota hoitaa ja jonka satoa korjaa joukko ihmisiä yhdessä. Tämä opas on laadittu kevään 2013 kokemusten perusteella Dodo ry:n kaupunkiviljelijöiden ja Helsingin kaupungin rakennusviraston yhteistyönä.

Oppaan tarkoituksena on avustaa kaupunkilaisia ja paikallisyhteisöjä uusien pienpalsta-alueiden ja yhteisö-

Hermannin yhteisöviljelmän maanmuokkaustalkoisiin osallistui iso joukko lähialueen asukkaita.

viljelmien perustamisessa kaupungin omistamalle maalle. Opas antaa Dodo ry:n hyväksi havaitsemia vinkejä viljelijäjoukon keräämiseen, viljelypaikan valintaan, sopimusasioiden hoitamiseen, paikallisyhteisön vastuukysymyksiin sekä materiaalien hankintaan, viljelyn perusnikseihin ja toisen viljelyvuoden aloitukseen. Neuvot koskevat pääosin kaupungin maalle sijoitettavien viljelmien perustamista, mutta niistä voi olla apua myös muiden kaupunkiviljelmien käynnistämisessä.

2 Viljelmän perustaminen lyhyesti

S seuraavassa on tiivistettynä pienpalsta- tai yhteisöviljelmän perustamisprosessin vaiheet. Ne voidaan tehdä vaihtelevassa järjestyksessä, mutta niihin liittyvät asiat on joka tapauksessa selvitettävä jossain vaiheessa ennen viljelyn aloittamista. Eri vaiheiden yksityiskohdista on lisätietoa myöhemmissä luvuissa ja liitteessä.

- > Viljelijäjoukon kerääminen. Ketkä osallistuvat viljelyyn perustettavalla viljelmällä?
- > Vastuuorganisaation löytäminen. Tässä oppaassa esitetyn kaltaisia sopimuksia kaupungin omistamasta maasta tehdään vain yhdistysten, ei yksityishenkilöiden kanssa. Jos aloite viljelmän perustamiseen tulee yksityishenkilöltä, kannattaa tehdä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Yhteistykumppani voi olla esimerkiksi kaupunginosayhdistys, talonyhtiö tai muu alueellinen yhdistys tai toimija.
- > Yhteyshenkilö(ide)n määrittely. Viljelijöiden, vastuorganisaation ja kaupungin välille tarvitaan yhteyshenkilö, "viljelykoordinaattori", joka ottaa vastuun homman pyörimisestä käytännössä. Oletko se sinä vai joku muu viljelijäjoukosta?
- > Viljelmän organisoitumistavan valinta. Tästä on lisätietoa **luvussa 4.1**.
- > Viljelmän paikan valinta. Sopivan viljelypaikan etsimisessä on kaksi vaihtoehtoa:
  - a) Rakennusvirasto on etsinyt valmiiksi viljelyyn sopivia paikkoja, ks. **luku 3.1**.
  - b) Voitte etsiä paikan itse, selvittää sen sopivuuden viljelyyn ja esittää rakennusvirastolle. Lisäohjeita tähän prosessiin löytyy tämän ohjeen **liitteestä 1**.
- > Sopimuksen teko (vuokra- tai hoitosopimus), ks. **luku 3.2**.
- > Viljelmän perustaminen ja hoito, ks. **luku 4**.
- > Rakennusviraston tarkastuskäynti viljelmällä viljelykauden lopulla ja sopimuksen jatkosta sopiminen.

Viljelmän perustamiseen liittyy kasvien hoidon lisäksi myös viljelijäjoukon toiminnan organisointia.

KIRMO KIVELÄ

PÄIVI RAIVIO

3 Viranomaisten kanssa asiointia vaativat asiat

Kun kaupunkilainen haluaa aloittaa viljelyn kaupungin puistossa tai joutomaalla, on pääasiallinen yhteistyökumppani hankkeessa jokin yhdistys tai muu taho, joka vuokraa Helsingin kaupungin omistamaa maata rakennusvirastolta viljelykäyttöön, sekä laatii sopimukset. Seuraavassa on lisätietoa niistä viljelmän perustamisen vaiheista, jolloin on oltava yhteydessä johonkin viranomaistahoon.

3.1 Viljelmän paikan valinta

Sopivan viljelypaikan etsimisessä on kaksi vaihtoehtoa:

- a) Rakennusvirasto on etsinyt valmiiksi viljelyyn sopivia paikkoja, joista löytyy listaus osoitteesta hkr.hel.fi. Valmiiksi esitetyille viljelypaikoille tehtävä vuokrasopimus on nopein ja vähiten lisäselvityksiä vaativa tapa perustaa viljely. Osalle esitetyistä paikoista voidaan laatia myös hoitosopimus (kehitteillä).
- b) Viljelypaikan voi etsiä myös itse. Tällöin viljelijöiden on itse myös selvitettävä paikan sopivuus viljelyyn. Lisäohjeita tähän prosessiin löytyy tämän oppaan [liitteestä 1](#).

3.2 Sopimukset ja luvat

Sopimus viljelyn aloittamisesta kaupungin maalla voidaan tehdä kahdella tavalla: joko tekemällä perinteinen vuokrasopimus tai laatimalla alueesta hoitosopimus (kehitteillä). Vuokrasopimuksen tekevä yhdistys saa maa-alueen käyttöönsä vuokrasummaa vastaan. Vastaavasti hoitosopimuksessa yhdistys sitoutuu huolehtimaan jonkin muun kuin pelkän viljelyalueensa hoidosta. Näin tehty työ korvaa vuokrasumman. Lupien piiriin kuuluvat mahdolliset viljelyasiat, työkalulaatikko ja kompostori.

a) Vuokrasopimuksen teko

- Viljelmiä varten voi vuokrata kaupungilta maata. Vuokrasopimus velvoittaa pitämään viljelyalueen siistinä. Vuokrasopimuksen teosta huolehtii rakennusviraston palveluosasto, josta voi tarvittaessa kysyä myös neuvoja. Yhteystiedot: hkr.ulkoilma@hel.fi tai rakennusviraston asiakaspalvelu **puh. 09 310 39000** (kysy viljelysopimuksista vastaavaa henkilöä).
- Sopimuksen tekoon liittyvä hakemuslomake löytyy [rakennusviraston internet-sivuilta](#) (Luvat ja maanvuokraus > Muu maanvuokraus). Täytetty lomake liitteinen lähetetään lomakkeessa mainittuun osoitteeseen.
- Vuokrasopimuksen voi tehdä yhdistys, joka merkitään hakemuslomakkeen hakijaksi. Lisäksi hakemuslomakkeessa kysytään projektin yhteyshenkilöä, joka voi olla esimerkiksi viljelijäjoukosta valittava viljelykoordinaattori. Viime kädessä hakija, eli yhdistys, on vastuussa sopimuksen noudattamisesta.
- Hakemuksen käsittelyaika riippuu siitä, minkälaista sopimusta ollaan tekemässä. Jos vuokrataan rakennusviraston esittämä viljelypaikka, on käsittelyaika 30 vrk. Itse etsityn viljelypaikan vuokrausprosessissa rakennusviraston palveluosasto haastattelee vuokrasopimuksen tekoa varten alueen aluesuunnittelijaa ja puistovastaavaa, sekä tori- ja katualueille sijoitettujen viljelmien osalta myös alueen hoidosta vastaavaa ylläpitöinsinööriä. Tähän on syytä varata aikaa noin

Katajanokan pienpalstaviljelmä perustettiin Linnanpuistoon keväällä 2013.

kaksi kuukautta. Lisäksi omaan selvitystyöhösi kuluu jonkin verran aikaa.

- Vuokrahinta on tällä hetkellä 6,20€/ m²/ vuosi (eli 5€/ m² + alv 24%). Vuokra maksetaan vain siitä alueesta, jota käytetään viljelyyn, ei siis esimerkiksi käytäväalueista.
- Aluksi vuokrasopimus tehdään yhdeksi viljelykaudeksi. Jos viljelmä toimii hyvin, vuokrasopimusta jatketaan, eikä viljelmää tarvitse purkaa talvea varten. Jos viljelmän suhteen on ilmaantunut ongelmia, on viljelmän purkaminen vuokralaisen, eli yhdistyksen vastuulla. Vuokralainen on velvollinen myös järjestämään rakennusviraston palveluosaston tarkastuskäynnin viljelmällä.
- Hakemuslomakkeen mukana rakennusvirastoon toimitettavassa viljelysuunnitelmassa voidaan käyttää pohjana esimerkiksi internetissä olevan Helsingin kaupungin karttapalvelun (<http://kartta.hel.fi>) ilmakuva otettua kuvakaappausta. Suunnitelman voi piirtää ilmakuvaan päälle millä tahansa yksinkertaisellakin esitysgrafiikka- tai kuvankäsittelyohjelmalla, tai käsin tulostetun kuvan päälle.

b) Hoitosopimuksen teko

Hoitosopimus on kehitteillä oleva malli ja sen solmimisesta sovitaan tapauskohtaisesti rakennusviraston edustajien kanssa. Vuokrasopimuksen tavoin myös hoitosopimusta laadittaessa yhteydenotot osoitetaan rakennusviraston palveluosastolle (ks. [luku 3.2.](#)). Samoin kuin vuokrasopimuksen, voi hoitosopimuksenkin tehdä yhdistys. Hoitosopimuksen tehnyt yhdistys ei maksa vuok-

raa viljelyalueestaan, vaan se sitoutuu hoitamaan erikseen sovittua kohdetta kaikkien yhteisten etujen mukaisesti. Hoitosopimuksen tueksi laaditaan hoitosuunnitelma viljelyalaa suuremmalle alueelle ja yhdistys sitoutuu hoitamaan koko kyseistä aluetta suunnitelman mukaisesti.

c) Muut luvat

Jos viljelmälle halutaan tehdä rakennelmia, kuten työkaluvarasto, on niitä varten haettava ja saatava erikseen lupa rakennusviraston palveluosastolta, sekä tarvittaessa toimenpide- tai rakennuslupa rakennusvalvontavirastosta. Näiden lupien käsittelyaika vaihtelee, mutta keskimäärin niihin on varattava aikaa ainakin kaksi kuukautta. Yhteystiedot: hkr.ulkoilma@hel.fi tai rakennusviraston asiakaspalvelu [puh. 09 310 39000](tel:0931039000) (kysy viljelysopimuksista vastaavaa henkilöä).

HUOM!

Kaikki luvat tulee olla kunnossa, ennen kuin alue otetaan käyttöön ja ryhdytään töihin - edes nitotöihin. Hakemusprosessissa saatetaan vaatia hakijalta hieman sinnikkyyttä, sillä kaupungin organisaatiossa työskenteleviä voi olla hankalaa saada kiinni puhelimitse tai sähköpostilla. Tarvitessa kannattaa jättää viesti puhelinvastajaan ja lähettää asiasta myös sähköpostia!

4 Dodon vinkkejä viljelijöille

Sopimuksen laadinnan lisäksi viljelijöiden on järjestettävä monenlaisia viljelmän toiminnan organisointiin liittyviä asioita, joista seuraavassa esitetään Dodo ry:n kaupunkiviljelijöiden hyväksi havaitsemia toimintamalleja ja muita vinkkejä.

4.1 Viljelytoiminnan organisointi

Miten saada ihmiset mukaan viljelytoimintaan?

Ihmiset lähtevät mielellään mukaan kaupunkiviljelyyn, kun joku vain pistää hankkeen alulle. Etsimisessä kannattaa hyödyntää monenlaisia kanavia:

- Naapurit ja muut tutut ihmiset
- Alueen ihmisille tai viljelystä kiinnostuneille suunnatut sähköpostilistat, ja ryhmät sosiaalisissa medioissa
- Kaupunginosayhdistyksen tai paikallisen asukas-yhdistyksen jakelukanavat
- Ilmoitus kaupan seinällä tai muualla sopivaksi katsomasi viljelypaikan lähellä

Heti alkuun kannattaa perustaa sähköpostilista tai muu tiedotuskanava, jonka kautta kiinnostuneet voivat saada tietoa hankkeen etenemisestä. Piakkoin kannattaa pitää myös yhteinen tapaaminen – vastuuta on helpompi ja-

kaa tuttujen naamojen kanssa ja monta päättä yhdessä on aina parempi kuin yksi.

Yhteisöviljelmä, pienpalsta vai jotakin muuta?

Kaupunkiviljelmän toiminnan ja viljelyn voi organisoida monella tavalla:

- *Yhteisöviljelmällä* viljellään yhteistä aluetta. Tämä mahdollistaa sen, että voidaan suunnitella kestävä ja toimiva viljelykierto. Lisäksi hoitajia on aina paikalla, vaikka joku olisikin kesälomaa viettämässä. Hoito voidaan tehdä yhteisinä talkoopäivinä tai jokaiselle voidaan jakaa hoitovuoroviikko. Sato ja kustannukset jaetaan viljelijäjoukon kesken.
- *Pienpalstaviljelmällä* jokainen viljelijä vastaa omasta alueestaan, kuten penkistä tai lavakauluslaatikosta. Tällöin yhteisistä asioista, kuten viljelmän perustamisesta, sovitaan yhdessä mutta viljelmän kylvö- ja istutustöistä, hoidosta ja sadonkorjuusta jokainen vastaa itsenäisesti. Jonkun on otettava vastuu rahojen (maanvuokra + mahdolliset materiaalikulut) keräämisestä.
- *Jotakin tältä väliltä.* Esimerkiksi paljon tilaa vievät tai paljon satoa tuottavat kasvit ja syötävät kukat voivat olla kaikille yhteisiä, vaikka pääosa viljelmästä koostuisikin jokaisen omista penkeistä.

Hermannipuiston yhteisöviljelmällä palstan kesäkurpitsasatoa tarjoihtiin kaupunkilaisille, kun puutarhassa vietettiin Ravintolapäivää elokuussa 2013.

Mahdollisesta rahaliikenteestä huolehtiminen

Viljelmään liittyvää rahaliikennettä syntyy jonkin verran ainakin siinä tapauksessa, että kaupungin kanssa tehdään vuokrasopimus (vs. hoitosopimus). Vastuuorganisaatio maksaa maanvuokran kaupungille ja jos mahdollista, hoitaa myös yhteiset materiaalitilaukset ja vesimaksut. Yleensä raha peritään takaisin viljelijöiltä esimerkiksi viljelymaksun muodossa.

Viljelymaksu voi muodostua mahdollisesta maanvuokrasta, materiaalikuluista ja vesimaksuista. Maksun summa on arvioitava etukäteen, jotta se voidaan kertoa viljelijäjoukolle ennen viljelyn aloittamista. Summa on hyvä arvioida hieman yläkanttiin, sillä monesti viljelykauden aikana tulee eteen yllättäviä asioita, joihin tarvitaan yhteistä rahaa. Lisäksi on hyvä muistaa, että viljelmän purkamisen voi vaatia resursseja ainakin, jos viljelämä koostuu astiaviljelmistä. Viljelijät voivat maksaa sovitun summan suoraan yhdistyksen tilille tai käteisellä yhteyshenkilölle, joka toimittaa rahat yhdistyksen tilille.

4.2 Työnjako eri toimijoiden välillä

Työnjako vastuuorganisaation, viljelykoordinaattorin ja viljelijöiden kesken vaihtelee sen mukaan, miten viljelijäjoukko organisoituu. Käytännössä viljelykoordinaattori vastaa viljelmän ylläpidosta ja ehkä myös sopimuk-

sen teosta, vaikka aivan viime kädessä vastuu näistäkin asioista on vastuuorganisaatiolla. Yhteistyön ja tiedonkulun turvaamiseksi viljelmälle kannattaa nimetä 1–3 yhteyshenkilöä, jotka huolehtivat käytännönjärjestelyjen sujumisesta. Nämä henkilöt voivat olla vastuuorganisaation aktiiveja tai heidät voidaan valita viljelijäjoukosta. Työnjaosta vastuuorganisaation ja yhteyshenkilöiden välillä kannattaa sopia heti alkuun.

a) Yhteyshenkilöiden tehtävät voivat olla esimerkiksi:

- > viljelijäjoukon kerääminen
- > tiedonvälitys eri tahojen (kaupunki, vastuuorganisaatio, viljelijät) kesken
- > talkoiden ja muiden yhteisten tapahtumien (esim. kasvukauden aloitus, sadonkorjuujuhlat, viljelmän laittaminen talviteloille) järjestäminen
- > yhteisistä materiaalitilauksista huolehtiminen
- > mahdollisesta rahaliikenteestä huolehtiminen
- > sopimuksen solmimisesta huolehtiminen
- > viljelmän purkamisesta huolehtiminen

b) Vastuuorganisaation tehtävät voivat olla esimerkiksi:

- > viljelijäjoukon kerääminen
- > sopimuksen syntymiseen tarvittavista toimista huolehtiminen
- > sopimuksen teko
- > mahdollisesta rahaliikenteestä huolehtiminen
- > huolehtiminen siitä, että viljelyllä on jatkuvasti tilanteen tasalla oleva yhteyshenkilö

c) Viljelijöiden tehtävät voivat olla esimerkiksi:

- viljelmästä ja viljelyyn liittyvästä alueesta huolehtiminen
- talkoisiin osallistuminen tai niiden perustaminen
- mahdollisista materiaalipuutteista (esim. veden loppuminen) tiedottaminen yhteyshenkilölle
- aktiivinen osallistuminen viljelmän kehitystyöhön

4.3 Materiaalien hankinta

Kaupunkiviljelmän perustamiseen ei välttämättä tarvita juuri mitään materiaaleja. Tässä kuitenkin muutamia vinkkejä materiaalin hankintaan, jos sellaiselle on tarvetta:

Multa:

Kestävin ja edullisin tapa on viljellä suoraan viljelypaikan maassa. Jos sopivaa, multaisaa viljelypaikkaa ei löydy, täytyy multa tilata. Mullantoimittajia voi etsiä internetistä sanahauulla *multa + suursäkki*.

Maanparannusaineet:

Vaikka viljeltäisiin suoraan maassa, voidaan tarvita maanparannusaineita (komposti, kompostoitunut hevosenlanta tai muu orgaaninen lannoite tai hiekka). Hevosenlanta kannattaa kysellä hevosstalleilta ja hiekkaa voi etsiä esimerkiksi internetistä hakusanoilla *hiekka + kuljetus + Helsinki*.

Viljelyastiat:

Jos viljelypaikkaan halutaan reunukset korotetuille penkeille, ne voi nikkaroida kyllästämättömästä puutavaraista itse. Vaihtoehtona on ostaa lavakauluksia, niitä voi tiedustella esimerkiksi **Dodo ry:ltä**. Tarvittaessa lavakaulus voidaan sijoittaa kuormalavan päälle jolloin saadaan pohjallinen astia, jota voi liikutella pumppukärryllä tai trukilla. Tällöin astia kannattaa vuorata esimerkiksi mansikkakankaalla, jolloin multa ei valu astiasta pois.

Työkalut:

Jos itse ei omista työkaluja niitä kannattaa alkuvaiheessa ensisijaisesti yrittää lainata tutuilta, sillä niitä tarvitaan yleensä vain lyhyitä hetkiä kerrallaan. Jos jotakin halutaan ostaa, kannattaa hankkia laadukkaita ja pitkään kestäviä tuotteita. Kastelumudosta riippuen pari kastelukannua voi olla järkevä sijoitus. Mahdollisesti myös pari pistolapiota, oksasakset, viikate ja kottikärryt.

Viljelmän perustamisessa kannattaa hyödyntää lainattua ja kierrätettyä tavaraa, kerätä itse siemeniä talteen seuraavaa vuotta varten ja pitää ystävien kanssa taimipiiriä.

Samettikukka on kaunis, herkulliselta tuoksuva ja maistuva tuholaiskarkoitin, jota kannattaa istuttaa etenkin kaalikasvien viereen runsaasti.

4.4 Viljelyn perusteet

Viljelemisestä on saatavilla runsaasti tietoa erilaisista puutarhakirjoista, nettisivuilta ja kursseilta. Tässä hyvin lyhyesti joitakin peukalosääntöjä:

Eri kasveilla on eripituinen kasvukausi

Jotkut kasvit (mm. tomaatti, kurkku, kurpitsat, kaalit) täytyy esikasvattaa kotona maaliskuusta alkaen tai ostaa alkukesästä taimina. Toiset taas kylvetään suoraan maahan (mm. salaattit, juurekset, tilli, kehäkukka). Kasvukauden pituus lukee siemenpussissa. Aloita suunnittelu ajoissa, jotta ehdit kasvattaa itse kaiken haluamasi!

Kasvit tarvitsevat tilaa

Yhdestä siemenestä kasvaa yksi kasvi. Siemenpussin kylvöväliohjeistukset ovat usein turhan suuret pienimuotoiseen viljelyyn. Mieti kylväessäsi minkä kokoinen esimerkiksi iso punajuuri on, ja jätä kahden siemen väliin kasveille tarpeeksi tilaa kasvaa. Hyvin suuria kasveja ovat mm. kurpitsat, tomaatit ja lehti-

kaali. Niille on hyvä varata tilaa vähintään 0,5 m²/ kasvi. Jos kylvit liian tiheään, kannattaa jossain vaiheessa harventaa, jotta saat parhaan mahdollisen sadon. Muistathan, että harvennettavat pikkukasvit ovat herkullista suuhunpantavaa!

Kasvit tarvitsevat sopivan määrän vettä

Kasvi kärsii niin liiallisesta, kuin liian vähästäkin kastelusta. Heti kylvön jälkeen pintamullan on pysyttävä kosteana jonkin aikaa, mutta kasvin juuret kasvavat samaa vauhtia kuin muukin kasvi. Kun kasvi on muutaman sentin korkuinen, riittää että multa on kosteaa muutamien senttimetrin syvyydeltä. Pintamullan jatkuva kosteus kertoo yleensä siitä, että multa on syvemmällä liian märkää. Istutettavan taimen on hyvä olla läpimärkä. Myöhemmin kastele kasvin juurelle, ei kasvustoon. Vältä kastelua päivän kuumimpana aikana. Katteen (esim. ruohosilppu, siemenetön niittojäte, olki) käyttömullan päällä vähentää kastelun tarvetta ja samalla ravinteet saadaan kiertoon. Myös hallaharson käyttö vähentää kasteluntarvetta ja pitää tuhohyönteiset loitolla.

Muista korjata satoa!

Satokausi jatkuu alkukesästä myöhään syksyyn. Monet kasvit (mm. kesäkurpitsa, kurkku, yrtit) tuottavat sitä enemmän satoa, mitä enemmän niistä korjataan satoa. Sato myös pilaantuu penkkiin jos sitä ei korjata ajoissa. Pieneltäkin viljelyalalta voi saada yllättävän suuren sadon, mikä kannattaa ottaa kodin ruokalista suunnitella huomioon. Useimpia kasveja voi myös säilöä: kuivata, pakastaa ja pikkeliä, jos kaikkea ei ehdi syödä tuoreena.

Kilauta kaverille!

Viljelytaitoja oppii parhaiten kokeilemalla, mutta ongelmatilanteissa ei kannata jäädä yksin. Lähellä on aina väkeä, jolla on viljelystä kokemusta ainakin hiukan enemmän kuin sinulla. Kysy neuvoa palstanaapurilta, työkaverilta, äidiltä tai naapurin sedältä.

Maanhoito on kestävä puutarhahoidon perusta

Siihen voi alkaa paneutua vaikka vasta toisena viljelykautena. Ideana on, että osan viljelymaasta on saattava levätä ajoittain, jotta se pysyy elinvoimaisena. Toisin sanoen siihen on kylvettävä viherlannoituseos muutaman vuoden välein 1-2 kasvukaudeksi. Tarpeellista on myös suunnitella toimiva viljelykierto, jonka osa viherlannoitus on.

Vinkkejä kasvituholaisten ja -tautien ympäristöystävälliseen torjuntaan löytyy laajasti esimerkiksi internetistä, muun muassa Hyötykasviyhdistyksen sivuilta.

4.5 Toisen viljelykauden aloitus

Viljelmän ei tarvitse olla pelkästään viljelypaikka, vaan siihen voi liittyä monenlaisia muitakin toimintoja: opin-

topiiri yhteistä oppimista varten, vaihtopiiri sadon jakamiseksi muiden kaupunkiviljelijöiden kesken, yhteistyötä paikallisten ruokakauppojen, ravintoloiden, koulujen tai päiväkotien kanssa, pikniknyyttikestejä ja mehiläispesiiä. Mahdollisuudet ovat melkein rajattomat, ja ne muotoutuvat kunkin viljelmän toimijoiden yhteistyön tuloksena. Toisen viljelykauden aluksi on käytännön asioiden pohtimisen lisäksi hyvä miettiä myös näitä mahdollisuuksia. Tässä hiukan muistilistaa asioista, joille on hyvä suoda ajatus ennen kasvukauden alkua.

- Onko toimintaa mahdollisuus tai tarve kehittää? Mitä opittiin viime vuodesta? Miten edetään?
- Halutaanko viljelystä laajentaa? Jos halutaan, on laajennuksesta tehtävä sopimus rakennusviraston kanssa samaan tapaan kuin ensimmäisenä vuonna ja viljelyksen luonteesta riippuen on hankittava myös materiaaleja.
- Onko toiminta kehittynyt niin, että voidaan selvittää hoitosopimuksen mahdollisuutta?
- Onko viljelyä koordinoiva henkilö sama kuin ennen?
- Kuinka moni vanhoista viljelijöistä haluaa jatkaa? Täytyykö tilalle etsiä uusia viljelijöitä?
- Onko mahdollinen viljelymaksu viljelijöille sama kuin edellisenä vuonna?
- Aloitustalkoot kannattaa järjestää jo vaikka huhtikuun lopulla, sillä joitakin kasveja voi kylvää heti lumen suluttua (mm. salaatti, retiisi).
- Hoituuko vedensaanti entiseen malliin? Onko sitä tilattava jostain?
- Millainen on viljelymaan kunto? Täytyykö lannoittaa? Toisena vuonna ehtii jo alkaa paneutua maan hoitoon, huolehdi ainakin katteen käytöstä! Onko viljelykselle mahdollista suunnitella viljelykierto?
- Jos viljelyksellä ei ensimmäisenä vuonna ollut puutarhajätekompostia, on nyt aika perustaa sellainen. Kuka on vastuussa sen hoidosta? Katso ohjeita kompostinrakennukseen esimerkiksi **HSY:n kompostointioppaasta**.
- Myös mehiläispesiiä varten tarvitaan lupa rakennusviraston palveluosastolta. Yhteystiedot: **hkr.ulkoilma@hel.fi** tai rakennusviraston asiakaspalvelu, **puh. 09 310 39000**.
- Viimeistään tässä vaiheessa viljelmälle on myös hyvä laittaa jonkinlaiset yhteystiedot, joilla viljelijäjoukon tai yhteyshenkilön voi tavoittaa (esimerkiksi kyltti, jossa on myös selitetty mistä viljelmässä on kyse).

Viljelykselle kannattaa laittaa kyltti, jossa kerrotaan ainakin viljelmän ylläpitäjä tai yhteystiedot, jonka avulla viljelijäjoukon voi tavoittaa.

LIITE 1

Itse valitun viljelypaikan sopivuuden selvittäminen

Itse löydetyn paikan sopivuus viljelyyn täytyy selvittää yhteistyössä monien kaupungin eri tahojen kanssa, jotta saadaan selville alueen maanomistussuhteet, maan puhtaus, alueen tulevaisuuden suunnitelmat ja muut viljelyä mahdollisesti rajoittavat tekijät. Tarvittava tieto on hajallaan kaupungin organisaatiossa. Seuraavassa on lista asioista, joita sopivan viljelypaikan valintaa varten on oltava tiedossa, sekä tietoa siitä, mistä minkin asian saa selville.

Viljelmän paikka on hyvä, kun se täyttää seuraavat ehdot:

Paikka on tarpeeksi valoisa

Viljelykasvit tarvitsevat kasvaakseen vähintään kuusi tuntia suoraa auringonpaistetta. Huolehdi, että rakennukset tai suuret puut eivät varjosta liikaa valitsemaasi viljelmän paikkaa.

Vettä on jollain lailla saatavilla

Vaihtoehtoja on useita:

- Vesipiste läheisen talon seinässä. Omistajien kanssa pitää sopia summasta, jonka viljelijät maksavat veden käytöstä. Hintavampi vaihtoehto on vesimittarin asentaminen hanaan.
- Täytettävä vesitankki on eräs vaihtoehto. Tankin täyttöä voi kysellä esimerkiksi vapaapalokunnilta.

Paikan saavutettavuus on viljelijöiden kannalta hyvä

Maa on puhdasta

Maassa viljely on ekologis ja helpoin viljelymuoto. Vain pieni osa kaupungin maasta on pilaantunutta ja siksi sopimatonta viljelyyn. Lisäksi on hyvä tiedostaa, että viranomaisten arviot maan saastuneisuudesta ovat Suomessa hyvin tiukkoja verrattuna muiden maiden arvioihin, mutta maan puhtaus on silti selvittävää. Tieto asiasta on kaupungin organisaatiossa hajallaan. Kun maa-alueen hallinnointi on selvitet-

ty, täytyy maaperän pilaantumisesta kysyä [Helsingin ympäristökeskukselta](#) sekä [kiinteistöviraston geotekniseltä osastolta](#) ja [rakennusviraston asiakaspalvelusta](#).

Omistaako Helsingin kaupunki valitun maa-alueen?

Tieto [kiinteistövirastosta](#).

Kuka maa-aluetta hallinnoi?

Tieto [kiinteistövirastosta](#).

Viljelmä ei ole pelastusteillä

Tieto [pelastuslaitoksella](#).

Paikalle ei ole tulossa lähivuosina rakennushankkeita

Tieto [kaupunkisuunnitteluvirastosta](#).

Viljelmä sopii alueelle

Tieto [rakennusvirastosta](#). Viljelyn tulee sopia paikan henkeen, eikä se saa olla ristiriidassa alueen nykyisen aktiivisen käytön kanssa. Esimerkiksi suositulle piknikurmikolle tai lumen varastointipaikalle ei voi perustaa viljelmää. Käyttöä mahdollisesti rajoittavat vesiputket ja muu infrastruktuuri sekä historialliset seikat selviävät myös rakennusvirastosta.

Kuvailulehti

Tekijät	Pinja Sipari, Jaakko Lehtonen
Julkaisun yhdyshenkilö rakennusvirastossa	Jussi Luomanen
Nimeke	Viljellään kaupungissa. Opas yhteisö- ja pienpalstaviljelmien perustamiseen Helsingissä.
Sarjan nimeke	Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2014:1/ Arkkitehtuoriosasto
Sarjanumero	2014:1
Julkaisuaika	2014
Sivuja	15
Liitteitä	1
ISBN	978-952-272-648-3
ISSN	1238-9579
Kieli koko teos	Suomi

Tiivistelmä

Pienpalsta-alueella tarkoitetaan aluetta, jossa ihmiset viljelevät kukin omia muutaman neliön kokoisia palstojaan. Yhteisöviljelmä taas on isompi yhtenäinen viljelmä, jota hoitaa ja jonka satoa korjaa joukko ihmisiä yhdessä. Opas on laadittu keväällä 2013 perustettujen yhteisö- ja pienpalstaviljelmien kokemusten perusteella Dodo ry:n kaupunkiviljelijöiden ja Helsingin kaupungin rakennusviraston yhteistyönä.

Kaupungissa on monenlaisia viljelyyn sopivia paikkoja: kerrostalo- ja omakotitalopihoja, viljelypalstoja ja siirtolapuutarhoja sekä joutomaita ja puistoja. Tämän oppaan tarkoituksena on avustaa kaupunkilaisia ja paikallisyhteisöjä erityisesti uusien pienpalsta-alueiden ja yhteisöviljelmien perustamisessa kaupungin puistoihin ja joutomaille. Opas antaa vinkkejä viljelijäjoukon keräämiseen, viljelypaikan valintaan, sopimusasioiden hoitamiseen, paikallisyhteisön vastuukysymyksiin sekä materiaalien hankintaan, viljelyn perusnäkemyksiin ja toisen viljelyvuoden aloitukseen. Neuvot koskevat pääosin kaupungin maalle sijoitettavien viljelmien perustamista, mutta niistä voi olla apua myös muiden kaupunkiviljelmien käynnistämiseksi.

Rakennusviraston julkaisuja

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:1 / Arkkitehtuuriosasto

Roihuvuoren japanilaisvaikutteinen puisto, hoito- ja kehittämissuunnitelma 2013–2027

ISBN 978-952-272-388-8 (painettu versio), ISBN 978-952-272-389-5 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:2 / Arkkitehtuuriosasto

Helsingin katupuurivit vuosina 2010–2011 – puurivien ja kujanteiden uudistaminen ja täydennysistuttaminen

ISBN 978-952-272-399-4 (painettu versio), ISBN 978-952-272-400-7 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:3 / Arkkitehtuuriosasto

Lehtisaaren, Kuusisaaren ja Kaskisaaren aluesuunnitelma 2013–2022

ISBN 978-952-272-401-4 (painettu versio), ISBN 978-952-272-402-1 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:4 / Katu- ja puisto-osasto

Kitkarenkaiden käytöllä parempaa ilmanlaatua – liikenneturvallisuudesta tinkimättä

Nasta-tutkimusohjelman 2011–2013 loppuraportti

ISBN 978-952-272-459-5 (painettu versio), ISBN 978-952-272-460-1 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:5 / Arkkitehtuuriosasto

Puotilan, Vartioharjun ja Fallpakan aluesuunnitelma 2013–2022

ISBN 978-952-272-403-8 (painettu versio), ISBN 978-952-272-404-5 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:6 / Arkkitehtuuriosasto

Pihlajamäen, Pihlajiston ja Savelan aluesuunnitelma 2013–2022

ISBN 978-952-272-461-8 (painettu versio), ISBN 978-952-272-462-5 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:7 / Arkkitehtuuriosasto

Kruununhaan ja Katajanokan aluesuunnitelma 2013–2022

ISBN 978-952-272-481-6 (painettu versio), ISBN 978-952-272-482-3 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:8 / Katu- ja puisto-osasto

**Yhteinen kunnallistekninen työmaa. Prosessin kehittäminen – kasvuker-
tomus hallintokuntarajat ylittävän prosessin luomisesta ja yhteistyöstä**

ISBN 978-952-272-500-4 (painettu versio), ISBN 978-952-272-501-1 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:9 / Arkkitehtuuriosasto

Luonnonhoidon työohje – Metsät

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:10 / Katu- ja puisto-osasto

Valmistuneet katu- ja puistokohteet 2012

ISBN 978-952-272-541-7 (painettu versio), ISBN 978-952-272-542-4 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:11 / Arkkitehtuuriosasto

Kallahden hoito- ja kehittämissuunnitelma

ISBN 978-952-272-548-6 (painettu versio), ISBN 978-952-272-549-3 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:12 / Arkkitehtuuriosasto

Kirjanpajinariskin arviointi ja hallinta

Helsingin kaupungin taajamametsissä

ISBN 978-952-272-558-5 (painettu versio), ISBN 978-952-272-559-2 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:13/ Katu- ja puisto-osasto

Valot, varjot ja vaarat – raportti kaupunkivalaistuksesta

ISBN 978-952-272-560-8 (painettu versio), ISBN 978-952-272-561-5 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2013:14/ Katu- ja puisto-osasto

Puistokummin käsikirja

suomi: ISBN 978-952-272-537-0 (painettu versio), ISBN 978-952-272-538-7 (verkkoversio)

ruotsi: ISBN 978-952-272-604-9 (painettu versio), ISBN 978-952-272-605-6 (verkkoversio)

englanti: ISBN 978-952-272-539-4 (painettu versio), ISBN 978-952-272-540-0 (verkkoversio)

